

Domniemane naruszenia unijnego prawa ochrony środowiska transponowane do polskiego ustawodawstwa - nacisk na stosowanie

Prof. dr hab. Piotr Korzeniowski, sędzia NSA

1

Czym w prawie jest domniemanie prawne?

- Domniemania prawne ułatwiają dowód w tych przypadkach, w których ustawodawca uważał to za pożądane [...], przerzucając na stronę przeciwną ewentualny ciężar obalenia domniemania”. (Z. Ziemiński, *Logika praktyczna*, Warszawa 1997, s. 222).

2

Dwa rodzaje domniemań

Domniemania
prawne

Domniemania
faktyczne

3

Kategorie domniemań prawnych

W kategorii domniemań prawnych możemy wyróżnić: 1) domniemania prawne zwykłe (wzruszalne). Charakteryzują się tym, że dopuszczalne jest bez ograniczeń prowadzenie przeciwdowodu. Drugą kategorię tworzą domniemania prawne kwalifikowane, w stosunku do których szczególne normy prawne w sposób w nich wskazanych ograniczają dopuszczalność dowodu przeciwnego.

Należy podkreślić, że przepisy prawne mogą także zakazywać w określonych przypadkach prowadzenie jakiegokolwiek dowodu przeciwnego (domniemania prawne niewzruszalne).

4

Funkcje domniemań prawnych

- Funkcja domniemań prawnych w zakresie rozkładu ciężaru dowodu jest funkcją wtórną w stosunku do głównego zadania tej konstrukcji, jakie stanowi ochrona praw podmiotowych oraz zaprowadzenie ładu i stabilności w sytuacjach niepewnych i wątpliwych” (A. Kunicki, *Domniemania w prawie rzeczowym*, Warszawa 1969, s. 15). Jego zdaniem, zasadniczym polem funkcjonowania domniemań jest nie proces, lecz prawo materialne.

5

Domniemania faktyczne

- Domniemania faktyczne opierają się jedynie na faktycznym związku zjawisk w przeciwieństwie do domniemań prawnych, których podstawą jest powiązanie normatywne.
- Funkcje domniemań faktycznych: 1) skrócenie i uproszczenie postępowania dowodowego, 2) w ogóle umożliwienie dowodzenia, 3) regulowanie rozkładu ciężaru dowodu oraz 4) formalizowanie oceny dowodów



6

Obalenie domniemania prawnego

- Obalenie domniemania prawnego polega na udowodnieniu, że rzeczywisty stan faktyczny lub prawny jest inny niż wskazany we wniosku domniemania” (Z. Radwański, M. Zieliński, *Normy i przepisy prawa cywilnego*, [w:] M. Safjan (red.), *System prawa prywatnego. Prawo cywilne – część ogólna*, t. 1, Warszawa 2007, s. 378).

7

Środki służące do obalenia domniemania

- W celu obalenia domniemania można posługiwać się wszelkimi dopuszczalnymi środkami dowodowymi. Do tego może dojść wówczas, gdy środki dowodowe dają podstawę do niewątpliwego ustalenia stanu faktycznego lub prawnego, który jest inny od wskazanego we wniosku domniemania. W sytuacji, kiedy wniosek domniemania wskazuje fakty, wówczas obalenie takiego domniemania sprowadza się do prostego dowodu, że w konkretnej, rozpatrywanej sprawie było inaczej (Z. Radwański, M. Zieliński, *Normy i przepisy...*, s. 378).

8



Podstawa prawna działania UE w ochronie środowiska

- Art. 11 i 191-193 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). UE jest uprawniona do działania we wszystkich obszarach polityki w dziedzinie środowiska, takich jak zanieczyszczenie powietrza i wody, gospodarowanie odpadami i zmiana klimatu. Zakres tych działań wyznacza zasada pomocniczości oraz wymóg uzyskania jednomyślności w Radzie w takich sprawach jak kwestie budżetowe, zagospodarowanie przestrzenne miast i wsi, użytkowanie gruntów, zarządzanie ilościami zasobami wodnymi, wybór źródeł energii oraz struktura dostaw energii.

9



Traktat z Lizbony

- Z dniem wejścia w życie [traktatu z Lizbony](#), tj. 1 grudnia 2009 r., Unia Europejska uzyskała osobowość prawną i przejęła kompetencje powierzone wcześniej Wspólnocie Europejskiej. Prawo wspólnotowe stało się zatem prawem Unii, obejmującym również wszystkie przepisy wydane w przeszłości na podstawie traktatu o Unii Europejskiej w wersji poprzedzającej traktat z Lizbony. Termin „prawo wspólnotowe” jest jednak nadal używany przy analizie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości sprzed wejścia w życie traktatu z Lizbony.

10

Podstawa prawna zapewnienia kontroli sądowej w porządku prawnym Unii - art. 19 TUE

- Przepis ten stanowi podstawę prawną zapewnienia kontroli sądowej w porządku prawnym Unii nie tylko Trybunałowi Sprawiedliwości, ale również sądom krajowym (zob. Opinia TS 1/09 (Ustanowienie jednolitego systemu rozstrzygania sporów patentowych) z dnia 8 marca 2011 r., EU:C:2011:123, pkt 66; wyroki TS z dnia 3 października 2013 r., *Inuit Tapiriit Kanatami i in. przeciwko Parlamentowi i Radzie*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, pkt 90; z dnia 28 kwietnia 2015 r., *T & L Sugars i Sidul Açúcares przeciwko Komisji*, C-456/13 P, EU:C:2015:284, pkt 45; z dnia 27 lutego 2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 32).

11

Praktyczne wskazówki
dotyczące analizy prawa
krajowego i identyfikacji
naruszeń

Rodzaje potencjalnych
naruszeń według Komisji
Europejskiej

- Komisja wyróżnia cztery główne rodzaje potencjalnych naruszeń:
 1. Brak powiadomienia Komisji przez państwa członkowskie w określonym terminie o środkach podjętych w celu transponowania dyrektywy do ustawodawstwa krajowego;
 2. Niezgodność ustawodawstwa państw członkowskich z wymogami dyrektywy UE;
 3. Naruszenie traktatów, rozporządzeń i decyzji – w przypadku gdy ustawodawstwo państw członkowskich nie jest zgodne z wymogami traktatów, rozporządzeń i decyzji;
 4. Nieprawidłowe stosowanie lub niestosowanie prawa UE przez państwo członkowskie.

12



DECYZJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2022/591 z dnia 6 kwietnia 2022 r. w sprawie ogólnego unijnego programu działań w zakresie środowiska do 2030 r.

- Opierając się o założenia Europejskiego Zielonego Ładu w 8. EAP przedstawiono sześć priorytetów, którymi są:

1. osiągnięcie celu redukcji emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. oraz **neutralności klimatycznej do 2050 r.**
2. wzmocnienie **zdolności przystosowawczych**, zwiększenie **odporności** i **zmniejszenie podatności na zmianę klimatu**
3. dążenie do **modelu regeneracyjnego wzrostu**, uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów i degradacji środowiska oraz przyspieszenie przejścia na **gospodarkę o obiegu zamkniętym**
4. osiągnięcie **zerowego poziomu emisji zanieczyszczeń**, w tym zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby, oraz ochrona zdrowia i dobrostanu Europejczyków
5. ochrona, zachowanie i przywrócenie **różnorodności biologicznej** oraz **wzmocnienie kapitału naturalnego** (zwłaszcza powietrza, wody, gleby oraz ekosystemów leśnych, słodkowodnych, podmokłych i morskich)
6. **redukcja presji na środowisko i klimat** związanej z produkcją i konsumpcją (zwłaszcza w dziedzinie energii, rozwoju przemysłowego, mieszkalnictwa i infrastruktury, mobilności i systemu żywnościowego).

13

KE
opublikowała
trzeci [przegląd](#)
[wdrażania](#)
[polityki ochrony](#)
[środowiska](#)

Jest on kluczowym narzędziem sprawozdawczym wspierającym egzekwowanie przepisów w zakresie ochrony środowiska i podnoszącym świadomość na temat znaczenia wdrażania przepisów dotyczących środowiska i obejmuje on następujące dokumenty:

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska 2022. Odwrócenie tendencji dzięki przestrzeganiu prawa ochrony środowiska Bruksela, dnia 8.9.2022 r. COM(2022) 438 final

ZAŁĄCZNIKI do KOMUNIKATU KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska 2022 Odwrócenie tendencji dzięki przestrzeganiu prawa ochrony środowiska, Bruksela, dnia 8.9.2022 r. COM(2022) 438 final ANNEX.

14

Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska

Przegląd ten przedstawia stan wdrażania prawa ochrony środowiska w UE wraz z załącznikiem wskazującym tzw. działania priorytetowe. Obszary tematyczne dotyczące środowiska, o których mowa w Przeglądzie, to:

gospodarka o obiegu zamkniętym i gospodarka odpadami,

różnorodność biologiczna i kapitał naturalny,

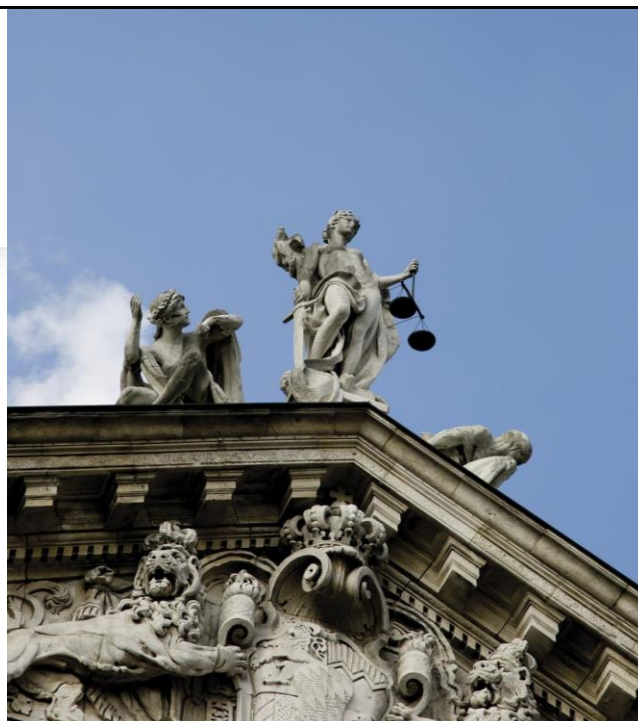
zero zanieczyszczeń (jakość powietrza, emisje przemysłowe, zapobieganie poważnym awariom przemysłowym, hałas, jakość wody i gospodarka wodna, chemikalia),

działania w dziedzinie klimatu.

15

Rola Trybunału Sprawiedliwości we wdrażaniu unijnego prawa

- Aby Trybunał mógł właściwie wywiązywać się ze swoich zadań, przyznano mu ściśle określone uprawnienia do orzekania, które wykonuje w ramach procedury odesłania prejudycjalnego i postępowań w przedmiocie różnego rodzaju skarg.



16



Podstawa prawna stosowania procedury odesłania prejudycjalnego - art. 267 TFUE

- W art. 267 TFUE uregulowano procedurę odesłania prejudycjalnego, która w założeniu jest formą dialogu między Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej a sądami państw członkowskich.

17

Podstawowy cel tej procedury

- Podstawowym celem tej procedury jest „zapewnienie jednolitej wykładni prawa Unii, umożliwiając tym samym zapewnienie jego spójności, pełnej skuteczności i autonomii oraz wreszcie odrębnego charakteru prawa ustanowionego w traktatach” (opinia TS 2/13 (Przystąpienie Unii do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r., EU:C:2014:2454, pkt 176 i przytoczone tam orzecznictwo).
- Sądy krajowe pełnią z we współpracy z Trybunałem Sprawiedliwości wspólne zadania, służące zapewnieniu poszanowania prawa w wykładni i stosowaniu traktatów (wyrok TS z dnia 27 lutego 2018 r., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, pkt 33).

18

**ZALECENIA
TRYBUNAŁ
SPRAWIEDLIWOŚCI UNII
EUROPEJSKIEJ**
**Zalecenia dla sądów
krajowych dotyczące
składania wniosków o
wydanie orzeczenia w trybie
prejudycjalnym, (2019/C
380/01), Dziennik Urzędowy
Unii Europejskiej C 380/1**

- Zalecenia te zostały sporządzone z myślą o sądach państw członkowskich Unii;
- Stanowią nawiązanie do przepisów tytułu III regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości (Dz.U. L 265 z 29.9.2012, s. 1);
- Przypominają one podstawowe cechy charakterystyczne procedury prejudycjalnej oraz elementy, które sądy krajowe powinny uwzględnić, zanim zwrócą się do Trybunału w trybie prejudycjalnym, udzielając jednocześnie tym sądom praktycznych wskazówek co do formy i treści wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

19

Odesłanie prejudycjalne

- Odesłanie prejudycjalne, przewidziane w art. 19 ust. 3 lit. b) Traktatu o Unii Europejskiej (zwanego dalej „TUE”) i w art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej „TFUE”), stanowi fundamentalny mechanizm prawa Unii Europejskiej. Ma ono na celu zapewnienie jednolitej wykładni i jednolitego stosowania tego prawa na terytorium Unii Europejskiej poprzez oddanie do dyspozycji sądów państw członkowskich instrumentu, który umożliwia im zwrócenie się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „Trybunałem”) w trybie prejudycjalnym z pytaniami dotyczącymi wykładni prawa Unii lub ważności aktów wydawanych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii.

20

Procedura prejudycjalna

- Procedura prejudycjalna opiera się na ścisłej współpracy między Trybunałem a sądami państw członkowskich. W celu zapewnienia pełnej skuteczności tej procedury konieczne wydaje się przypomnienie jej podstawowych cech charakterystycznych i dokonanie pewnych uściśleń służących wyjaśnieniu przepisów regulaminu postępowania, między innymi w odniesieniu do autora, przedmiotu i zakresu wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak również w odniesieniu do formy i treści takiego wniosku.

21

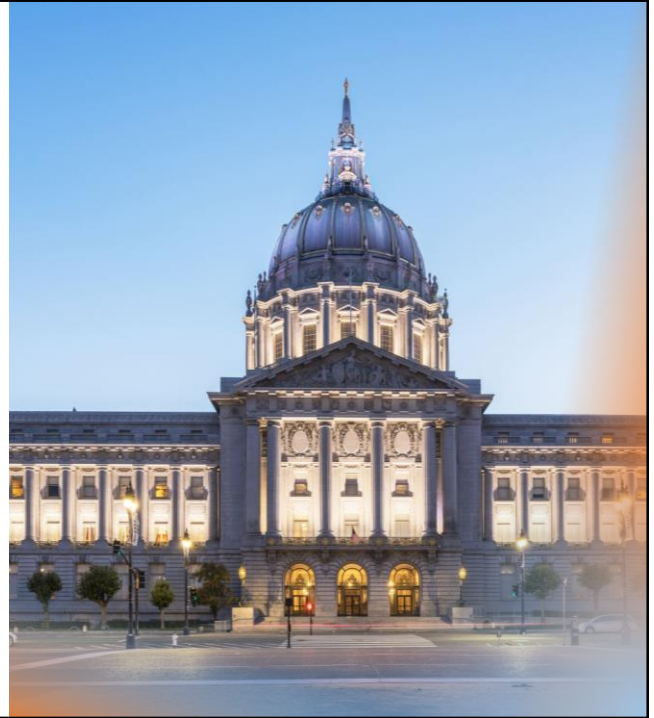
Wykonywanie kompetencji Trybunału

- Wykonywanie kompetencji Trybunału w zakresie orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni lub ważności prawa Unii następuje wyłącznie z inicjatywy sądów krajowych, niezależnie od tego, czy strony w postępowaniu głównym wniosły o zwrócenie się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym.

22

Pojęcie sądu

- Pojęcie sądu jest interpretowane przez Trybunał jako autonomiczne pojęcie prawa Unii Europejskiej. Trybunał bierze przy tym pod uwagę szereg kryteriów, jak ustawowa podstawa działania organu, który skierował wniosek, stały charakter tego organu, wiążący charakter jego orzeczeń, kontrydiktoryjność postępowania przed nim, orzekanie przez ten organ na podstawie przepisów prawa oraz jego niezależność.



23

Uprawnienia sądów państw członkowskich

- Sądy państw członkowskich mogą zwrócić się do Trybunału z pytaniem dotyczącym wykładni lub ważności prawa Unii, jeżeli ich zdaniem orzeczenie Trybunału w tej kwestii jest niezbędne do wydania przez nie orzeczenia (zob. art. 267 akapit drugi TFUE). Odesłanie prejudycjalne może okazać się szczególnie użyteczne w razie wystąpienia przed sądem krajowym nowego zagadnienia interpretacyjnego, które ma generalne znaczenie dla jednolitego stosowania prawa Unii, lub w sytuacji gdy istniejące orzecznictwo wydaje się nie dostarczać wyjaśnień koniecznych w świetle nowych ram prawnych lub nowych okoliczności faktycznych.

24

Gdy pytanie pojawia się w sprawie zawistej przed sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego?

- Gdy pytanie pojawia się w sprawie zawistej przed sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, sąd ten jest jednak zobowiązany skierować do Trybunału wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (zob. art. 267 akapit trzeci TFUE), chyba że istnieje już utrwalone orzecznictwo dotyczące rozpatrywanej kwestii lub właściwa wykładnia danego przepisu prawa nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości.

25

Przedmiot i zakres wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wyłącznie wykładni lub ważności prawa Unii, a nie wykładni przepisów prawa krajowego lub kwestii faktycznych podniesionych w ramach sporu w postępowaniu głównym.
- Trybunał może orzec w przedmiocie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym tylko wtedy, gdy prawo Unii ma zastosowanie w postępowaniu głównym.

26

Etap postępowania, na którym należy dokonać odesłania prejudycjalnego

- Sąd krajowy może skierować do Trybunału wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym natychmiast po stwierdzeniu, że rozstrzygnięcie w przedmiocie wykładni albo ważności aktu prawa Unii jest niezbędne do wydania przez ten sąd orzeczenia w postępowaniu głównym. Sąd krajowy jest bowiem w stanie najlepiej ocenić, na jakim etapie postępowania krajowego należy skierować taki wniosek.

27

Forma i zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym można złożyć w dowolnej formie przewidzianej przez prawo krajowe. Należy jednak mieć na uwadze, że wniosek ten stanowi podstawę postępowania przed Trybunałem i że jest on doręczany wszystkim podmiotom określonym w art. 23 Protokołu w sprawie statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „statutem”), w tym wszystkim państwom członkowskim, w celu przedstawienia ewentualnych uwag.
- Związana z tym jest konieczność przetłumaczenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na wszystkie języki urzędowe Unii Europejskiej wymaga ze strony sądu odsyłającego zredagowania tego wniosku w sposób prosty, jasny i precyzyjny, bez zbędnych elementów.

28

Zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym,

- Zawartość wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, określona jest w art. 94 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- Poza sformułowaniem pytań skierowanych do Trybunału wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien zawierać:
- — zwięzłe omówienie przedmiotu sporu w postępowaniu głównym oraz istotnych okoliczności faktycznych sprawy, jakie ustalił sąd odsyłający, lub co najmniej wskazanie okoliczności faktycznych, na jakich oparte są pytania,
- — treść przepisów krajowych mogących mieć zastosowanie w sprawie oraz, w stosownym wypadku, wskazanie istotnego dla sprawy orzecznictwa sądów krajowych, oraz
- — omówienie powodów, dla których sąd odsyłający powziął wątpliwości w kwestii wykładni lub ważności określonych przepisów prawa Unii Europejskiej, jak również związku, jaki dostrzega on między tymi przepisami a uregulowaniami krajowymi, które znajdują zastosowanie w postępowaniu głównym.

29

Brak co najmniej jednego z powyższych elementów wniosku

- W braku co najmniej jednego z powyższych elementów Trybunał może, w szczególności na podstawie art. 53 § 2 regulaminu postępowania, uznać się za niewłaściwy do orzeczenia w przedmiocie zadanych pytań prejudycjalnych albo odrzucić wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jako niedopuszczalny.

30

Informacje dotyczące przepisów krajowych mających zastosowanie do okoliczności faktycznych sporu w postępowaniu głównym oraz przepisów prawa Unii, o których wykładnię wnosi lub których ważność jest kwestionowana

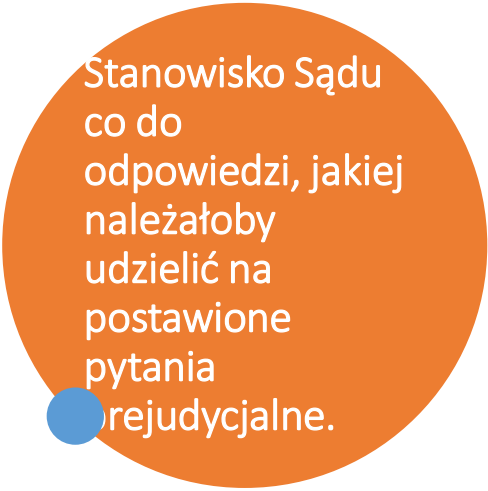
- We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający powinien podać dokładne informacje dotyczące przepisów krajowych mających zastosowanie do okoliczności faktycznych sporu w postępowaniu głównym oraz przepisów prawa Unii, o których wykładnię wnosi lub których ważność jest kwestionowana.

31

Zwięźle
przedstawienie
głównych
argumentów
stron w
postępowaniu
głównym.

- Jeżeli sąd odsyłający uważa, że jest to konieczne dla zrozumienia sprawy, może on zwięźle przedstawić główne argumenty stron w postępowaniu głównym. W tym kontekście należy przypomnieć, że tłumaczony jest tylko wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a nie ewentualne załączniki do tego wniosku.

32

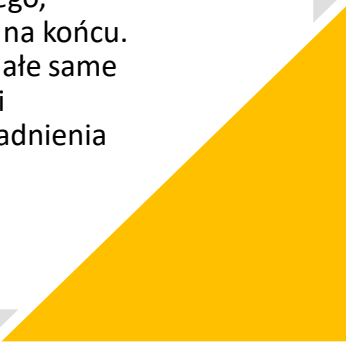


Stanowisko Sądu
co do
odpowiedzi, jakiej
należałoby
udzielić na
postawione
pytania
prejudycjalne.

- 
- Sąd odsyłający może także przedstawić krótko swoje stanowisko co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytania prejudycjalne. Może ono być użyteczne dla Trybunału szczególnie w wypadku zastosowania trybu przyspieszonego lub pilnego.

33

Gdzie
sformułować
pytania
zadane
Trybunałowi?

- 
- Pytania zadane Trybunałowi w trybie prejudycjalnym powinny być wreszcie zawarte w odrębnej i jasno oznaczonej części postanowienia odsyłającego, najlepiej na początku lub na końcu. Powinny one być zrozumiałe same w sobie, bez konieczności odwoływania się do uzasadnienia wniosku

34

Forma wniosku

- W celu ułatwienia lektury wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym istotne jest, by został on skierowany do Trybunału w postaci maszynopisu, zaś strony i poszczególne ustępy tego wniosku powinny być ponumerowane. Napisane ręcznie wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie są rozpatrywane przez Trybunał.

35

Ochrona danych osobowych i anonimizacja wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- W celu zapewnienia optymalnej ochrony danych osobowych w toku rozpatrywania sprawy przez Trybunał oraz w związku z doręczeniem wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym podmiotom określonym w art. 23 statutu i późniejszym rozpowszechnieniem, we wszystkich językach urzędowych Unii, orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, sąd odsyłający – który jako jedyny zna w pełni akta przedłożone Trybunałowi – powinien dokonać anonimizacji sprawy.

36

Wersja niezanonimizowana i zanonimizowana wniosku

- Jeżeli sąd odsyłający dysponuje wersją niezanonimizowaną wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zawierającą nazwiska i pełne dane kontaktowe stron postępowania głównego, oraz wersją zanonimizowaną tego wniosku, powinien on przekazać Trybunałowi obie wersje, aby ułatwić rozpatrzenie sprawy przez Trybunał.

37

- Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien być podpisany i opatrzony datą, a następnie przesłany do sekretariatu Trybunału, drogą elektroniczną lub pocztową z wykorzystaniem aplikacji e-Curia.

Przekazanie
Trybunałowi
wniosku o wydanie
orzeczenia w trybie
prejudycjalnym i akt
postępowania
krajowego

38

Przekazanie akt

- Wraz z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sekretariatowi należy przekazać wszelkie dokumenty istotne i przydatne dla rozpatrzenia sprawy przez Trybunał, w szczególności dokładne dane kontaktowe stron w postępowaniu głównym oraz ich ewentualnych przedstawicieli, jak również akta sprawy lub ich kopię. Akta te (lub ich kopia) – które mogą zostać przekazane drogą elektroniczną lub pocztową – będą przechowywane w sekretariacie przez cały czas trwania postępowania przed Trybunałem, gdzie, z zastrzeżeniem przeciwnych wskazówek sądu odsyłającego, podmioty określone w art. 23 statutu będą miały do nich wgląd.

39

Interakcje
między
odesłaniem
prejudycjalnym
a
postępowaniem
krajowym

- Jakkolwiek sąd odsyłający pozostaje właściwy do stosowania środków zabezpieczających, zwłaszcza w wypadku odesłań dotyczących ważności aktu, wystąpienie z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powoduje zawieszenie postępowania krajowego do czasu wydania orzeczenia przez Trybunał.

40

Połączenie spraw

- Jeżeli wynik wielu spraw zawisłych przed tym sądem zależy od odpowiedzi, jakiej Trybunał udzieli na pytania postawione przez sąd odsyłający, wskazane jest, by sąd ten połączył owe sprawy przed przedłożeniem Trybunałowi wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, aby umożliwić mu udzielenie odpowiedzi na zadane pytania mimo ewentualnego cofnięcia odesłania prejudycjalnego w jednej sprawie lub w kilku sprawach.

41

Koszty postępowania i pomoc prawna

- Postępowanie prejudycjalne przed Trybunałem jest wolne od opłat, a Trybunał nie rozstrzyga o kosztach stron postępowania przed sądem odsyłającym. Rozstrzyganie o owych kosztach należy do tego sądu.

42



Pomoc prawna

- Jeżeli strona w postępowaniu głównym nie dysponuje wystarczającymi zasobami, Trybunał może przyznać jej pomoc prawną na pokrycie wydatków związanych z postępowaniem przed Trybunałem, zwłaszcza kosztów reprezentacji. Pomoc ta może jednak zostać przyznana tylko w wypadku, gdy strona nie korzysta równocześnie z pomocy na szczeblu krajowym albo jeżeli owa pomoc nie pokrywa kosztów wynikających z postępowania przed Trybunałem lub pokrywa je jedynie częściowo. Strona ta powinna w każdym razie przekazać Trybunałowi wszelkie informacje i dokumenty pozwalające ocenić jej rzeczywistą sytuację materialną.

43

Przebieg postępowania przed Trybunałem i dalsze działania podjęte przez sąd krajowy w związku z orzeczeniem Trybunału

- Przez cały czas trwania postępowania sekretariat Trybunału pozostaje w kontakcie z sądem odsyłającym i przekazuje mu odpisy wszystkich pism procesowych oraz, w stosownym wypadku, wezwania do dokonania uściśleń lub udzielenia wyjaśnień, które są uważane za konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi przez Trybunał na pytania zadane przez ten sąd.

44



Zakończenie postępowania przed Trybunałem

- Po zakończeniu postępowania, które obejmuje co do zasady etap pisemny i etap ustny, Trybunał orzeka wyrokiem w przedmiocie pytań postawionych przez sąd odsyłający. Jednak w niektórych wypadkach Trybunał może orzec w przedmiocie tych pytań bez etapu ustnego.
-

45

Etap po ogłoszeniu wyroku

- Po ogłoszeniu wyroku lub po podpisaniu postanowienia kończącego postępowanie w sprawie sekretariat przekazuje orzeczenie Trybunału sądowi odsyłającemu, który powinien poinformować Trybunał o dalszych działaniach podjętych w związku z tym orzeczeniem w postępowaniu głównym.

46

PRZEPISY MAJĄCE
ZASTOSOWANIE DO
WNIOSKÓW O
WYDANIE
ORZECZENIA W
TRYBIE
PREJUDYCJALNYM
WYMAGAJĄCYCH
SZCZEGÓLNIE
SZYBKIEGO
ROZPATRZENIA

- Na zasadach określonych w art. 23a statutu oraz w art. 105–114 regulaminu postępowania odesłanie prejudycjalne może być w pewnych okolicznościach rozpatrywane w trybie przyspieszonym lub w trybie pilnym. O zastosowaniu omawianych trybów decyduje Trybunał.

47

Warunki
zastosowania
trybu
przyspieszonego i
trybu pilnego

- Zgodnie z art. 105 regulaminu postępowania, odesłanie prejudycjalne może być rozpatrywane w trybie przyspieszonym stanowiącym odstępstwo od zasad ogólnych regulaminu, jeżeli charakter sporu wymaga szybkiego rozstrzygnięcia. Taka sytuacja może mieć miejsce w szczególności w przypadku wysokiego i bezpośredniego ryzyka dla zdrowia publicznego lub środowiska naturalnego.

48

Tryb pilny

- Pilny tryb prejudycjalny unormowany jest w art. 107 regulaminu postępowania. Tryb ten, który znajduje zastosowanie wyłącznie w dziedzinach uregulowanych w tytule V części trzeciej TFUE, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, nakłada bowiem na uczestników postępowania jeszcze dalej idące wymagania, ograniczając między innymi liczbę podmiotów uprawnionych do przedstawienia uwag na piśmie i pozwalając w skrajnych wypadkach na całkowite pominięcie pisemnego etapu postępowania przed Trybunałem.

49

Wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub trybu pilnego

- W celu umożliwienia Trybunałowi podjęcia szybkiej decyzji co do zastosowania trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego wniosek powinien wskazywać precyzyjnie elementy stanu faktycznego i prawnego dowodzące pilności, a w szczególności zagrożenia wynikające z rozpatrzenia odesłania w zwykłym trybie.

50

Brak dwuznaczności

- Wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego należy w każdym wypadku złożyć w formie wykluczającej wszelką dwuznaczność, co pozwoli sekretariatowi Trybunału natychmiast stwierdzić, że sprawa wymaga szczególnego traktowania.

51

Komunikacja między Trybunałem, sądem odsyłającym a stronami w postępowaniu głównym

- Sąd, który składa wniosek o zastosowanie trybu przyspieszonego lub pilnego trybu prejudycjalnego, powinien dostarczyć za pośrednictwem aplikacji e-Curia lub drogą elektroniczną (DDP-GrefeCour@curia.europa.eu).
-

52

Główne elementy wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – wniosek powinien zawierać

- 1. oznaczenie sądu występującego z odesłaniem i, w stosownym wypadku, właściwej izby lub właściwego składu orzekającego;
- 2. dokładną tożsamość stron w postępowaniu głównym i, w stosownym wypadku, osób, które je reprezentują przed sądem odsyłającym;
- 3. przedmiot sporu w postępowaniu głównym oraz istotne okoliczności faktyczne;
- 4. właściwe przepisy prawa krajowego i prawa Unii;
- 5. powody, które skłoniły sąd odsyłający do zastanowienia się nad wykładnią lub ważnością prawa Unii;
- 6. pytania prejudycjalne, ewentualną konieczność szczególnego traktowania wniosku, co jest związane na przykład z koniecznością utajnienia tożsamości osób fizycznych, których dotyczy spór, lub ze szczególną szybkością, z jaką wniosek powinien zostać rozpatrzony przez Trybunał.

53

Orzecznictwo TSUE

- Prawo Unii, a w szczególności art. 267 TFUE, należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy orzekający w następstwie uchylecia wydanego przez niego orzeczenia przez sąd wyższej instancji był związany, zgodnie z krajowym prawem procesowym, oceną prawną dokonaną przez ten sąd wyższej instancji, jeżeli ocena ta nie jest zgodna z prawem Unii w wykładni nadanej mu przez Trybunał. (por. pkt 41 oraz pkt 2 sentencji),

Postanowienie TS z 17.07.2023 r., C-55/23, PA PRZECIWKO MO., LEX nr 3585785.

54

**Możliwość
częściowego
zawieszenia
postępowania
głównego przez sąd
krajowy występujący
do Trybunału
Sprawiedliwości z
wnioskiem o wydanie
orzeczenia w trybie
prejudycjalnym na
podstawie art. 267
TFUE**

- Art. 23 Statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który wystąpił z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym na podstawie art. 267 TFUE, zawiesił postępowanie główne jedynie w odniesieniu do aspektów tego postępowania, na które odpowiedź Trybunału w przedmiocie tego wniosku może mieć wpływ. (Wyrok TS z 17.05.2023 r., C-176/22, SPETSIALIZIRANA PROKURATURA PRZECIWKO BK I ZHP, LEX nr 3554231).

55

**Czynności
podejmowane
przez sąd krajowy
właściwy w
sprawach
karnych przed
skierowaniem
wniosku o
wydanie
orzeczenia w
trybie
prejudycjalny**

- Art. 267 TFUE w świetle art. 47 akapit drugi i art. 48 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by przed wydaniem orzeczenia co do istoty sprawy sąd krajowy właściwy w sprawach karnych ustalił, z poszanowaniem gwarancji procesowych przewidzianych w prawie krajowym, prawdziwość określonych okoliczności faktycznych, aby móc skierować do Trybunału dopuszczalny wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, (por. pkt 22 oraz sentencja). Wyrok TS z 30.03.2023 r., C-269/22, IP I IN. PRZECIWKO SPETSIALIZIRANA PROKURATURA, LEX nr 3511181.

56

Powstrzymanie się od przedłożenia Trybunałowi pytania w kwestii wykładni prawa Unii

- Art. 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa krajowego, może powstrzymać się od przedłożenia Trybunałowi pytania w kwestii wykładni prawa Unii i rozstrzygnąć je na własną odpowiedzialność, gdy prawidłowa wykładnia prawa Unii jest tak oczywista, że nie pozostawia ona miejsca na jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości. Istnienie takiej oczywistości należy oceniać z uwzględnieniem cech charakterystycznych prawa Unii i szczególnych trudności, jakie sprawia jego wykładnia, oraz niebezpieczeństwa rozbieżności w orzecznictwie wewnątrz Unii Europejskiej. Ten sąd krajowy nie jest zobowiązany udowodnić w sposób szczegółowy, że inne orzekające w ostatniej instancji sądy państw członkowskich i Trybunał dokonałyby takiej samej wykładni, lecz w wyniku oceny, która uwzględnia te elementy, musi nabrać przekonania, iż taka sama oczywistość zachodziłaby również w opinii tych innych sądów krajowych i Trybunału, postanowienie TS z 15.12.2022 r., C-597/21, CENTRO PETROLI ROMA SRL v. AGENZIA DELLE DOGANE E DEI MONOPOLI, Dz.U.U.E.C 2023, nr 35, poz. 20.

57

Elementy wykładni prawa wspólnotowego

- Procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa wspólnotowego, które są niezbędne dla rozstrzygnięcia przedstawionych im sporów, (por. pkt 27), wyrok TS z 24.11.2022 r., C-302/21, CASILDA PRZECIWKO BANCO CETELEM SA., LEX nr 3434243.

58

Orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- W razie wątpliwości co do wykładni prawa Unii w danym przypadku owe sądy krajowe mają w zależności od przypadku możliwość lub obowiązek zwrócić się do Trybunału w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 267 TFUE, zważywszy, że wydane przez ten sąd orzeczenia w trybie prejudycjalnym wyjaśniają i precyzują w razie potrzeby znaczenie oraz zakres przepisów prawa, które są w owych orzeczeniach interpretowane, tak jak powinny one być lub powinny były być rozumiane i stosowane od chwili ich wejścia w życie, (por. pkt 68), Wyrok TS z 28.04.2022 r., C-415/20, GRÄFENDORFER GEFLÜGEL-UND TIEFKÜHLFEINKOST PRODUKTIONS GMBH I F. REYHER NCHFG. GMBH & CO. KG VERTR. D. D. KOMPLEMENTÄRIN VERWALTUNGSGESELLSCHAFT F. REYHER NCHFG. MBH v. HAUPTZOLLAMT HAMBURG ORAZ FLEXI MONTAGETECHNIK GMBH & CO. KG v. HAUPTZOLLAMT KIEL, LEX nr 3337597.

59

Obowiązek skierowania do Trybunału pytania dotyczącego wykładni prawa Unii

- Artykuł 267 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, ma obowiązek skierowania do Trybunału podniesionego przed nim pytania dotyczącego wykładni prawa Unii, chyba że stwierdzi, iż pytanie to nie jest istotne dla sprawy lub że dany przepis prawa Unii stanowił już przedmiot wykładni Trybunału, albo że prawidłowe stosowanie prawa Unii jest tak oczywiste, iż nie pozostawia ono miejsca na jakiegokolwiek racjonalne wątpliwości.
- Istnienie takiej ewentualności należy oceniać z uwzględnieniem cech charakterystycznych prawa Unii i szczególnych trudności, jakie sprawia jego wykładnia, oraz niebezpieczeństwa rozbieżności w orzecznictwie wewnątrz Unii.
- Sąd ten nie może być zwolniony z tego obowiązku tylko z tego powodu, że zwrócił się już do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w tej samej sprawie krajowej. Jednakże wspomniany sąd może powstrzymać się od zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału z właściwych dla postępowania przed tym sądem względów powodujących niedopuszczalność, z zastrzeżeniem poszanowania zasad równowagi i skuteczności, (por. pkt 66 oraz sentencja), Wyrok TS z 6.10.2021 r., C-561/19, CONSORZIO ITALIAN MANAGEMENT I CATANIA MULTISERVIZI SPA PRZECIWKO RETE FERROVIARIA ITALIANA SPA., LEX nr 3241897.

60



Dziękuję bardzo za
uwagę
